Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka din 1·—

SLOVENSKA ZEMLJA

Glasilo slovenske kmečko - delavske politike

Za konzorcij: izdajatelj in urednik Kreutzer Pavel, Ljubljana, Trnovski pristan 14
Štev. čekovnega računa 16.782. Tisk Delniške tiskarne d. d. (Predstavnik F. Pintar)

Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 40 din, polletno 20 din, četrtletno 10 din
Za kmete in delavce naročnina letno 32 din, polletno 16 din, četrtletno 8 din.

Štev. 13 Ljubljana, dne 16. maja 1940 Leto III.

Velik del slovenskega naroda živi v tujini. Zato se hočemo danes razmisliti o izseljencih, ki so jih domače stiske pognale po svetu. Stiske doma niso zakrivili sami, na vesti jih imajo drugi in izseljenci so le najbolj vidne žrtve žalostnih domačih razmer.

Živim v okraju, kjer je število prebivalstva prilično že pol stoletja enako, ker se ves prirastek izseljuje v druge kraje ali v tujino. Vedeti je treba, da je ta okraj med najbolj zapostavljenimi. Nima cest, odrezan je od prometa in ponekod je skoraj pragozd. V takem okraju kmet strašno težko živi, ker ne dobi skoraj nič denarja. Njegov pridelek zaradi slabih prometnih zvez nima cene, kar mora kupovati pa je zaradi tega v njegovem okraju še dražje. Kmet je lezel v dolgove, domovi so mu prepadali in v tej stiski ni bilo druge rešitve kakor: pojdi v tujino (Ameriko, Nemčijo, Francijo, Holandsko, Belgijo), prisluži in prihrani denar ter reši z njim dom. Tako je šlo od 1880. leta naprej in če ljudstvo samo ne bi bilo našlo izhoda, bi imeli vse polno prepadlih in zapuščenih domačij. Odhajali so vedno najboljši in najpogumnejši, kajti cagovci se itak nikamor ne upajo.

Po vojni so prišla leta gospodarske krize, ko so postale razmere spet obupne. Narod je iskal pošten zaslužek in ga doma ni nikjer dobil. Izseljevanje, ki je bilo pred vojno svobodno, pa je postalo omejeno. Oblasti niso dajala dovoljenja za izselitev in narod si je moral pomagati kakor je pač mogel. Posestva so bila spet zadolžena, gozdovi izsekani, živina in svinje brez cene, slabe letine so prišle vmes, upniki so pritiskali in nič ni kazalo na boljše. Tako se je začel narod slednjič skrivaj izseljevati. Če se mu ni posrečilo prvič, je poskusil drugič in tretjič. Tvegal je vse, tudi življenje, samo da je mogel — živeti, to se pravi, v tujini delati tujcu in pošiljati od ust pritrgano domov.

Naši izseljenci so najbolj razboriti ljudje. Dobro presojajo domače in tuje razmere ter mislijo z lastno glavo. Prva in poglavitna skrb jim je, da čim prej rešijo domačijo. Potem se vrnejo. Prežeti so z mislijo slovenske kmečko-delavske demokracije in mnogi izmed njih bodo, kadar se vrnejo, naši najboljši somišljeniki, ker se bodo zanašali le na lastno delo in lasten trud ter ne bodo čakali, da jim nekaj iz neba v naročje pade.

Zato moramo paziti na naše izseljence, da jih ne bodo lovili in mešali atgenti onih političnih strank, ki še v tujini zagovarjajo voditelje, kateri so našo domovino skoraj na boben spravili. Taki plačanci pripovedujejo izseljencem, da se bo še vse popravilo in če kdo ni poučen, včasih verjame. Zato je treba izseljence vedno poučiti, da je zapravljeno kar je zapravljeno, na novo pa ne postavijo hiš lahkomiselni zapravljivci, temveč trezni in delovni ljudje. Tako poučeni izseljenci bodo vedeli, kaj jim je treba storiti v odločilnem trenutku, da ne bo narod spet tako prevaran kakor je bil mnogokrat. Ko se naši izseljenci vrnejo, naj se vrnejo prosti, prerojeni in obogateni. Oprosti in prerodi naj jih vedno močnejša misel naše kmečko-delavske demokracije, obogati pa izkušnja tujine.

Poglejmo, koliko so hrvaškemu narodu koristili njegovi izseljenci. Tujina jim je dala več zaslužka pa tudi več svobode kakor lastna država in hrvaški izseljenci so svobodo in zaslužek porabili v korist domovine. Zvesto so spremljali in podpirali politični boj, ki ga je narod bojeval doma. Enako moramo tudi mi skrbeti za svoje izseljence, da se ne bodo odtujili slovenskemu narodu. Le človek, ki je nad domovino obupal, bo dejal, kjer mi je dobro — tam je domovina. Če bo pa izseljenec videl, da je vstala v domovini nova odrešilna misel kmečko-delavske demokracije, ki je sposobna prevzeti oblast ter urediti državo kot močno domovino zadovoljnega naroda, se ne bo nikoli odtujil jeziku in domovini. Še z večjim veseljem bo mislil na čas, ko se vrne in ko bo lahko sam pomagal pri velikem delu, ki nas čaka. Zato ga poučujmo o osnovnih temeljih naše družbe, gospodarstva in politike in vlijmo mu vero, da bo zdaj revna domovina lahko kmalu dovolj bogata zanj, za njegove otroke in vnuke.

Ako pogledamo danes okrog sebe, vidimo, da je vse vznemirjeno, le kmet je še miren. Kmet ve, da je pridelek sad celega leta in naj bo en dan kakršen hoče, en sam dan s svojimi dogodki utone v letu. Zato presoja dnevne dogodke hladnokrvno. Ve, da vse pride in vse mine in da tudi po največji poplavi voda odteče in po največji temi sonce posije. To hladnokrvnost naj si tudi izseljenci ohranijo, ker mora tudi njim in nam vsem čas prinesti lepše dni.

Jevšnik Franc.

Kmečko-delavska politika

IV. Gospodarske in soc. naloge demokratične kmečko-delavske države

(Nadaljevanje.)

K socialnim nalogam demokratične kmečko-delavske države moramo tedaj šteti vse, kar naj služi ohranitvi premoženja in delovne sposobnosti državljanov ter razdelitvi dohodkov iz dela in premoženja. Kar naj služi pomnožitvi premoženja in njegovi večji donosnosti, pa spada k gospodarskim nalogam. V velike zmote lahko zaidemo, če ne razlikujemo natančno meje med socialnimi in gospodarskimi nalogami države, kajti te naloge so dostikrat tako med seboj prepletene, da se brez natančne razmejitve celo državniki in gospodarji v njih prav ne znajdejo; zlasti tedaj ne, kadar jih je treba izvršiti in ko življenje kaj kmalu pokaže odvisnost ene naloge od druge ter vsaka napaka slabi skupnost in državo.

Splošno moramo reči, da imajo pri izvrševanju gospodarske naloge prednost pred socialnimi, kajti obljubovati je lahko, dajati pa ne moremo s praznimi rokami. Lahko razdelimo delo in premoženje, a če ne bomo preskrbeli, da bo premoženje raslo in dajalo skupaj z delom vedno večji dohodek, ne bomo mogli socialnega položaja zboljšati. Vsaj trajno ne. Seveda pa ne smemo misliti, da se gospodarske naloge demokratične kmečko-delavske države zato nič ne razlikujejo od gospodarskih nalog države, zgrajene na kateri koli drugi politični osnovi. Razlikujejo se in celo močno se razlikujejo, kajti demokratična kmečko-delavska država gospodari že z namenom, da pomnoženi dohodek povečanega premoženja in dela razdeljuje tako, kakor pojmuje po svojem političnem nauku korist skupnosti in razmerje posameznika do skupnosti. Zato demokratična kmečko-delavska država omejuje svobodno potrošnjo dohodka tam, kjer bi bila s tako svobodo posameznika skupnost prikrajšana. V tem oziru omejuje svobodo deloma z davčno zakonodajo, deloma pa tudi s posebnimi gospodarskimi zakoni in z zakoni, ki omejujejo uživanje zasebne lastnine ali zasebno lastnino v nekaterih primerih celo razlaste v korist skupnosti.

Demokratična kmečko-delavska država nastopi kot kapitalist in podjetnik le v primerih, kadar je edinole sama sposobna in opravičena ustvariti tiste pogoje, ki so potrebni za nastanek, obstoj in napredek zasebne gospodarske delavnosti. Demokratična kmečko-delavska država je lahko tudi podjetnik v primerih, ko si pridrži ali prilasti kak monopol ali vodi podjetja, ki so za skupnost neobhodno potrebna, pa bi se jih zasebni podjetniki zaradi obsežnosti ali premajhne donosnosti ne mogli polotiti. Nikakor pa nima namena, da bi se polastila vsega premoženja in gospodarstva državljanov, temveč se obče zadovoljuje le z usmerjanjem, podpiranjem in nadzorovanjem zasebnega gospodarstva.

Po vsem tem je jasno, da mora tudi demokratična kmečko-delavska država svoje gospodarske naloge izvrševati po določenem in časovno omejenem gospodarskem načrtu. Ta načrt obsega:

a) državna gospodarska podjetja,

b) ustvarjanje splošnih pogojev za napredek gospodarstva in

c) pospeševanje posameznih panog gospodarstva. Za kmeta in delavca sta predvsem pomembni druga in tretja skupina tega načrta, kajti državna gospodarska podjetja se v demokratični kmečko-delavski državi v bistvu in socialnem oziru ne razlikujejo od zasebnih.

K gospodarskim pogojem, ki jih mora demokratična kmečko-delavska država najprej ustvariti, štejemo:

1. prometne zveze, to je ceste, železnice, plovne poti, luke in pristanišča,
2. občila, to je pošta, brzojav, telefon, radio,
3. shranišča (ohranjevališča) blaga, to so javna skladišča, silosi (posebne žitne shrambe), hladilnice, sušilnice itd.,
4. proizvodnja pogonske sile, t. j. elektrarne, daljnovodi, plinarne itd.
5. preskrba pogonskih snovi, to je bencina, vode, petroleja, nafte, plina, špirita itd.,
6. preskrba najvažnejših surovin za industrijo,
7. zavarovanje vrednosti denarja in preskrba kredita za razne gospodarske panoge.

Gospodarstvo pospešujoče naloge kmečko-delavske države pa zadevajo:

1. industrijalizacijo države po industrijskem načrtu,
2. usmerjevanje in pospeševanje kmetijske proizvodnje po kmetijskem načrtu,
3. pospeševanje obrtništva po obrtniškem načrtu,
4. urejevanje notranje in zunanje trgovie po vsakokratnih razmerah in potrebah proizvodnje in potrošnje.

Splošne gospodarske pogoje ustvarja demokratična kmečko-delavska država deloma kot samostojen podjetnik (železnice, pošte itd.), deloma kot osnovatelj s pomočjo drugih samoupravnih edinic (banovin, okrajev, občin) ali pa zadrug in zasebnikov. V vseh primerih pa si pridržuje vrhovno nadzorstvo.

Gospodarske pospeševalne naloge pa izvršuje demokratična kmečko-delavska država z zakonodajo, s propagando, z ustanavljanjem in vzdrževanjem posebnih znanstvenih in raziskovalnih zavodov za različne gospodarske panoge, s podpiranjem vzornih obratov, z gospodarskim poukom, s pregledovanjem in ocenjevanjem pridelkov in izdelkov, z razstavami, z zbiranjem statističnega gradiva itd. Tudi pri tem se demokratična kmečko-delavska država ne poslužuje samo svojih organov, temveč prav tako še pomoči samoupravnih edinic, zadrug in zasebnikov.

Kakor vidmo, so gospodarske naloge demokratične kmečko-delavske države zelo velike in številne. Ker se jih država ne more ogniti, se jih seveda tudi državljani ne smejo ustrašiti. Marsikaj po načelih meščanske demokratične države sploh ni izvedljivo, marsikje je meščanska demokratična država storila le prvi korak, pa nima poguma in moči, da bi stopila naprej. V demokratični kmečko-delavski državi teh ovir ni, kajti delovna sila in naravno bogastvo, ki je last naroda, sta tako veliki, da je mogoče z njima izvršiti tudi največja dela, samo, če narod to hoče. In v demokratični kmečko-delavski državi je narod tako svoboden, da svojo voljo lahko pove in tako močan, da svojo voljo lahko tudi uveljavi, ne da bi se podajal v sužnjost političnih diktatorjev in zasebnih kapitalistov. O načinu izvršitve nekaterih posameznih nalog in o zadružništvu pa bodo sledili še posebni sestavki.

J. R.

Mislimo si

V hiši stanuje dvajset ali pet in dvajset strank, med katerimi se dve na smrt sovražita. Od teh pa stanuje ena v prvem, druga v tretjem nadstropju. Ker ne moreta neposredno priti skupaj, vdere prva skozi vmesno stanovanje, nakar vdere vanj tudi druga in obračunavanje in razbijanje se nadaljuje v tujem stanovanju. Mislimo si, s kakšnimi občutki gledajo ostali stanovalci to početje. Mislimo pa tudi na to, da stanujemo sami v taki hiši in da bo za to hišo treba napraviti nov hišni red, ki se mu bo moral pokoriti vsak kdor bo hotel v hiši stanovati. Dotlej pa pazimo, da nam ne vdere kdo skozi steno, strop ali pod.

Moč demokracije

Podoba je, da v novejši zgodovini človeštva še ni bilo razdobja, v katerem bi vlada ljudstva, to je demokracija, imela take hude nasprotnike, kakršne ima danes. V raznih narodih prihajajo na oblast ljudje, ki z oboroženimi tolpami in nasiljem tlačijo svobodno voljo večine ljudstva in ki dajejo narodu v zameno za svobodo lažni nauk «izvoljenega ljudstva». Diktatorji posnemajo nekdanje cesarje in kralje, ki so v svoji neomejeni oblasti izkoriščali narode za zavojevalne namene ter jih tako gospodarsko in duhovno ugonabljali. Diktatorji menijo, da je vlada ljudstva preslaba in premalo sposobna, da bi ljudstvo zadovoljila v njegovih narodnih, gospodarskih in socialnih prizadevanjih in potrebah. Nasledki avtokratičnih (samodrških) vladavin so danes enaki, kakor v starih časih: vojna, lakota, obubožanje in brezpravje narodov. Ti državniki, ki verujejo, da je móči brez sodelovanja naroda kaj koristnega napraviti za narod, so pozabili na zgodovino človeštva. Pozabili so, da se človeštvo v tisočletjih svojega obstanka naravno razvija od popolne avtokracije (samodrštva), preko aristokracije (vlade plemstva), in preko plutokracije (vlade bogatašev) ter buržuazije (vlade meščanstva) do demokracije (vlade ljudstva samega). Ne ozirajo se na besede velikega češkega državnika Masaryka, da je demokracija še premlada, da bi mogli o njej trditi, da je to že preživela oblika državne ureditve. Pozabljajo, da človek dela napake pri vsakem delu, tako tudi v demokraciji, da pa je demokracija edina oblika človeške družbe, kjer more ljudstvo tudi samo popraviti, kar je napačnega, ker te napake na lastni koži tudi samo najbolj občuti. Demokracija ne pomeni samo vlado ljudstva, temveč tudi kontrolo in kritiko ljudstva, ki lahko popravi vse, kar je napačnega.

In v tem je bistvo demokracije, da ljudstvo samo odloča o svoji življenjski usodi ter nadzoruje svoje zakonite predstavnike in jih odstavi, ko se prepriča, da ne delajo v korist ljudstva in države. Lep zgled imamo v tem oziru pri Angležih. Povedali smo že v «Slovenski zemlji», da nam angleška demokracija **po svoji politični vsebini** ne more biti ideal (vzor), ker imajo tam še vedno odločilno besedo plemiči (lordi) in plutokrati (denarni mogotci), medtem ko si delovno ljudstvo šele utira pota do prevzema oblasti in zadnja desetletja vedno bolj odločilno posega v državno življenje. Toda **sama oblika angleške demokracije** (svoboda govora, nadzorstva, kritike itd.) pa je vendar bila tako popolna, da je že sama demokratična svoboda v zgodovini Anglije že večkrat pripomogla do veljave mnenju in volji ljudstva. Naj navedemo nekaj primerov:

Že 1215. leta so angleški plemiči prisilili kralja, da je potrdil temelj angleške ustave, tako imenovano «veliko pismo» (magna carta), ki smo ga omenili že v letošnji šesti številki «Slovenske zemlje». To veliko pismo je pogodba med kraljem in angleškim plemstvom, po kateri mora kralj spoštovati pridobljene pravice. Ako jih prekrši, neha biti zvestoba do kralja dolžnost in podložniki imajo pravico, da se upro. Nobenega davka ne sme kralj nakladati brez narodnega zastopstva in noben svobodnjak (svobodnjaki so bili tedaj le plemiči) ne sme biti vržen v ječo, izgnan ali kakor koli uničen, razen po veljavni razsodbi svojih vrstnikov (to je plemičev) in po deželnih zakonih. Zgodovinar pravi o tem velikem pismu, da pomeni konec neomejenega samovladarstva in zaenkrat samo šele nadzorstvo nad oblastjo kralja, ki pa se je polagoma spremenilo v parlametarno **nadzorstvo.**

Ko je 1620. leta prišel angleški kralj Jakob I. v spor s spodnjo zbornico in sicer zaradi ženitve svojega sina Karla, ki ljudstvu ni bila po volji, mu je spodnja zbornica sporočila, da «so svoboščine, pravice in privilegiji parlamenta že stara in neoporečna dediščina angleških podložnikov in da so težavne in nujne stvari, ki zadevajo kralja, državo, obrambo kraljestva in obrambo angleške cerkve, parlamentu primeren predmet razprav in odločitev.» 1628. leta je moral kralj Karl I. parlamentu potrditi listino, imenovano «Petition of Rights», ki določa točno mejo med kraljevsko oblastjo in veljavo zakona in ki je silno omejevala kraljeve posebne pravice. Zakon je nad državljani in nad kraljem! Za vlade tega kralja je parlament sprejel tudi zanimivo določbo, po kateri je sovražnik javne blaginje in izdajalec vsak, ki bi nasvetoval pobiranje davkov, ki jih parlament ni dovolil in vsak, ki bi plačeval take davke. Isti parlament je tudi obsodil na smrt tega kralja, ker je hotel vladati brez in mimo parlamenta. Obtožba je trdila, da «se je Karl Stuart, angleški kralj, čeprav mu je bila dana omejena oblast, vladati s pomočjo zakonov kraljestva in samo po njih, ne drugače, izdajalsko in hudobno vojskoval proti parlamentu...»

Lahko bi navedli še nešteto primerov iz angleške zgodovine, ko so se morali vladarji ukloniti volji angleškega ljudstva. Toda to ni poglavitni namen današnjega sestavka. Če pa navedemo še dva taka primera, storimo to zato, ker sta se zgodila v današnjih časih in sta še prav posebno poučna, kakšno moč ima volja ljudstva v državi, kjer demokracija po vsebini sicer še ni tako razvita, kakor bi morala biti, kjer pa je bila oblika demokracije že pred stoletji izpopolnjena ter je imela zato demokracija moč, da je zatrla samovoljo vladarja in izvrševanje oblasti proti volji ljudstva.

Decembra meseca 1936. leta je moral na zahtevo ljudstva odstopiti kralj Edvard VIII., ker angleški narod ni maral priznati kraljevske časti njegovi nevesti. A v soboto dne 10. t. m. je moral zapustiti položaj ministrskega predsednika dosedanji ministrski predsednik Chamberlain in sicer zaradi prevelike neodločnosti v sedanji vojni. Če še pripomnimo, da je ta mož pri glasovanju spodnje zbornice dan preje dobil celo večino 81 glasov, potem lahko spoznamo, kako daleč sega v Angliji volja in moč ljudstva.

Poučno in vzgledno za vse narode sveta pa je vedenje teh mož potem, ko jim je narod odvzel oblast. Kralj Edvard se je 11. dec. 1936.leta preko radia obrnil do svojih bivših podložnikov in z ganljivimi besedami zatrjeval vdanost novemu kralju. Gospod Chamberlain pa je ob svojem slovesu dejal: «Skozi vsa tri leta, kar sem bil predsednik vlade, sem nosil težko breme odgovornosti. Iskal sem vedno miru s častjo in se bojeval za ta cilj. Ko pa je izginilo zadnje upanje za mir, sem se odločil z vsem srcem za boj. V svojem govoru dne 3. septembra sem napovedal, da nas čakajo težki dnevi. Moje besede so bile tedaj še premile, kakor se je izkazalo. Vse, kar nam je sveto, je v igri v sedanji vojni. Zato Vas pozivam, da zaupate v svojega novega voditelja in delate z nezlomljivim pogumom, dokler naš sovražnik ne bo razorožen in premagan.»

Te besede so tako velike in dostojanstvene, da mora vsak človek pozabiti nesposobnost odhajajočega državnika in občudovati veličino ljubezni do naroda in domovine, kakršno more v državljanih vzgojiti le tradicija in neusahljiva moč demokracije.

Zato je Masaryk prav zaklical Slovanom: «Resnična demokracija je bila, je in ostane tudi v bodočnosti edino poroštvo in hrbtenica pravilne državne ureditve.»

Kreutzer Pavel

Nemci vdrli v Nizozemsko, Belgijo in Luksemburg

V petek dne 10. t. m. ob treh zjutraj so nemške čete prekoračile meje zgoraj navedenih držav. Obenem so nemška letala začela bombardirati važnejša letališča na Nizozemskem in v Belgiji ter prepeljala večje število nemških vojakov v te kraje, ki so se s padali spuščali na belgijsko in nizozemsko ozemlje

Nemčija opravičuje svoj napad na te nevtralne države s tem, češ da ima v rokah dokaze, da sta Anglija in Francija hoteli pravkar napasti Nemčijo preko teh držav.

Nizozemska in Belgija sta takoj zaprosili za zavezniško pomoč in kakor poročajo listi, je zavezniška vojska v soboto že prišla v stik s sovražnikom. Tudi domače vojaštvo se je nemškemu napadu takoj uprlo in zadrževalo njegovo napredovanje. Nizozemska je poplavila velik del ozemlja ob nemški meji, kar bo Nemcem uspešno prediranje zelo otežkočalo. Nizozemska vojska je tudi še pravočasno uničila vse ceste in železniške proge z nemške strani. Nemci so se že polastili nekaj letališč na Nizozemskem, toda so jih Nizozemci že pregnali, edino letališče Walhaven v Rotterdamu imajo še Nemci v oblasti. Zavezniki so poslali v napadene kraje tudi močne letalske oddelke, ki napadajo letalske transporte na Nizozemsko. Vrhovno poveljstvo vseh nemških čet na zahodu je prevzel osebno Hitler sam. Državo Luksemburg, ki sploh nima vojaštva, so Nemci zasedli in je vlada pobegnila v Francijo.

Podoba je, da je ta najnovejši nemški napad na tri nevtralne države šele uvod v prava vojaška obračunavanja med Nemci in zavezniki, kar sklepamo tudi iz dejstva, da so začeli Nemci tudi Maginotovo francosko obrambno črto silovito napadati.

Nemška in zavezniška poročila o vojnih operacijah in uspehih si zelo nasprotujejo. Medtem ko zatrjujejo Nemci, da so zavezniki v teh bojih izgubili že nad 300 letal, poroča angleška časnkarska agencija Reuter, da so Nemci v prvih treh dneh izgubili že nad 350 letal, a zavezniki samo 50. Zavezniki so tudi posvarili Nemce, da bo vsak nemški vojak, ki bo ujet v obleki zavezniških, belgijskih ali nizozemskih armad in ki jih Nemci z letali spuščajo na sovražnikovo ozemlje, takoj ustreljen. Nemci so odgovorili, da bodo za vsakega nemškega vojaka, ki bi bil na ta način ustreljen, ustrelili deset zavezniških vojakov.

Površina Belgije znaša nekaj nad 30.000 kvadratnih kilometrov in ima nad osem milijonov prebivalcev. (Površina Jugoslavije znaša nekaj nad 248.000 kvadratnih kilometrov in ima nad 15 milijonov prebivalcev.) Kolonialna belgijska posest v Afriki pa meri poldrug milijon kvadratnih kilometrov, kjer prebiva okrog 14 milijonov ljudi. Belgija je bogata na rudninah in znaša produkcija premoga letno nad 30 milijonov ton, a produkcija železa nad štiri milijone ton letno in približno tudi toliko jekla.

Površina Nizozemske znaša 34.000 kvadratnih kilometrov, kjer prebiva nad osem milijonov prebivalcev. Površina nizozemskih kolonij pa znaša nad dva milijona kvadratnih kilometrov. Njene kolonije se nahajajo v Vzhodni Indiji in Južni Ameriki. Skupno s kolonijami ima Nizozemska nad 70 milijonov prebivalcev. Njene kolonije so posebno bogate na petrolejskih vrelcih in na surovinah za kavčuk, kar vse igra v vojni veliko vlogo.

Površina kneževine Luksemburg znaša samo poldrug tisoč kvadratnih kilometrov, kjer je naseljenih okrog 300.000 prebivalcev. Gospodarsko je Luksemburg tesno povezan z Belgijo in ima z njo tudi carinsko unijo.

V zvezi z napadom Nemčije na te tri države, so se angleške čete izkrcale na Islandu, to je otoška država severozahodno od Anglije. Svoj korak utemeljujejo Angleži s tem, da hočejo zavarovati varnost Islanda proti možnosti nemškega napada. V svoji noti islandski vladi pravijo Angleži, da nimajo namena spreminjati obstoječo ureditev Islandije in bodo svoje čete umaknili, čim ponehajo sedanje sovražnosti.

Moč in premoč

Rekli smo, da daje boljše orožje premoč. Zato ne cenimo bojne sile kake vojske zgolj po številu vojščakov, temveč tudi po njenem orožju. Povedali pa smo tudi že, da zmaga v bitki vselej premoč. Ker velja vse, kar smo povedali, za posameznega vojščaka, tudi za skupine vojščakov, je naravno, da pri bojevanju ne odločujeta zgolj telesna sila vojščaka in učinkovitost orožja, temveč še mnogo drugih lastnosti in okoliščin, ki nastopijo šele na mestu, kjer se boj bojuje. Le z izkoriščanjem vseh drugih razmer in okoliščin je mogoče, da premaga po številu šibkejša četa lahko po številu in orožju močnejšega sovražnika.

Treba je namreč vedeti, da za zmago ne zadostuje navzočnost močnejšega števila in orožja. Zmago odloči uporaba orožja oziroma uspešnost rabe orožja v boju. Po domače povedano ni poglavitno kolikokrat vojščak ustreli, poglavitno je kolikokrat zadene in kaj bo vojščak storil, da bo sebi omogočil, sovražniku pa onemogočil uspešno rabo orožja. Tukaj ima kljub vojaški disciplini in pokorščini posamezni vojščak toliko prilike za izkazovanje vojnih vrlin, da v manjših spopadih celo posameznik lahko odloči zmago.

Zmaga je različna po namenu, ki ga ima vsaka četa ali večja edinica. Če ima edinica samo nalogo in namen kako postojanko braniti, je že zmagala, če je vse sovražnikove napade odbila. Če ima pa edinica namen sovražnika napasti in postojanko zavzeti, je že premagana, če se ji to ni posrečilo, pa najsi se je po izvršenem napadu v svoje postojanke umaknila s še tako majhnimi izgubami.

Vojščak mora tedaj v boju vse vedenje prilagoditi vsakokratnemu vojnemu namenu svoje edinice. Brez koristi in celo škodljiva bi bila vojščakova napadalna predrznost v primerih, ko mora četa samo nekaj braniti. V takih primerih bi lahko dejali: junaštvo je prepovedano, kajti lopata in previdnost sta potrebni, da četa postojanko brez velikih izgub čim dlje obdrži. Nasprotno pa je pri napadu ali obrambi na nož previdno oklevanje najhujši vojaški greh.

Prav tako je previdno oklevanje najhujši vojaški greh v vseh primerih, ko je treba sovražniku preprečiti že razvitje njegove premoči. Top, ki še ni postavljen, še ni v premoči. Zato n. pr. konjeniki s sabljami lahko zaplenijo topove, če jih kje nepripravljene zalote. Močno edinico, ki še ni razvita v rojni črti, lahko razprši in zadrži včasih šibka, toda pogumna in okretna patrulja.

Nagel udar, s katerim preprečimo močnejšemu sovražniku njegov namen, ima poseben pomen tedaj, ko je vojskovanje še gibčno in pa v današnjih dneh novega načina bliskovite vojne, ki zahteva tudi bliskovito obrambo. Dandanes, ko spušča sovražnik svoje čete s padali v tuje dežele ali vtihotaplja vanjo svoje vojake že pred začetkom vojne in ko se sovražnik prav posebno poslužuje še izdajalcev, mora državljan-vojščak na razna presenečenja tudi hitro in samostojno odgovoriti. Pri tem ne sme imeti enakih pomislekov, kakor jih ima za svoja dejanja v miru, kajti manjše zlo je, če pade iz prevelike gorečnosti nekaj nedolžnih žrtev, kakor da bi se sovražniku namen posrečil in bi bilo potem nedolžnih žrtev še tisočkrat več.

V tem oziru je najbolj pravilno ravnala Švica, ki je dala za take primere vsakemu svojemu vojščaku popolno svobodo vojaškega dejanja. Švica je to tudi lahko storila, kajti kot najbolj demokratična država Evrope, svojim državljanom popolnoma zaupa in švicarski vojščak ima tudi v miru svojo puško spravljeno sam. Tako daleč kot Švica pa bo morala iti slednjič vsaka država, ki bo hotela živeti, kajti edino svobodnega in oboroženega naroda, kjer je vsak posameznik pripravljen braniti se do zadnje kroglje in zadnje kaplje krvi, tudi najbolj disciplinirane čete razbojniških osvajalcev ne premagajo.

Dogodki po svetu

Anglija ima novo vlado

Že v zadnji številki smo poročali o veliki debati (razpravi) v angleškem parlamentu, kjer se je ministrski predsednik Chamberlain zagovarjal zaradi neuspehov na Norveškem. Omenili smo tudi govor voditelja delavske opozicije Attleja, ki je dejal, da se Anglija ne sme pustiti voditi od ljudi, ki imajo za seboj same neuspehe in od ljudi, ki so že potrebni počitka. Drugi govornik, ki je grajal delo vlade, je bil bivši ministrski predsednik Lloyd George, ki je poudaril, da je bila armada poslana na Norveško samo na pol pripravljena in na pol zavarovana ter da ni bilo pravega sodelovanja med kopno vojsko, letalstvom in mornarico. «Chamberlain», je dejal, «naj bi doprinesel primerno žrtev za zmago in prepustil mesto ministrskega predsednika sposobnejšemu možu. Presenetljiva je bila izjava mornariškega ministra Churchilla, ki se je zadnji oglasil k besedi in izjavil, da je bil glavni vzrok neuspeha ta, da je angleško letalstvo številčno še vedno slabše od nemškega.

Pri glasovanju je za vlado glasovalo 281 poslancev, proti njej pa 200, tako da je vlada dobila večino 81 glasov. Ker šteje spodnja zbornica vsega 615 glasov, torej vlada v primeri s celokupnim številom poslancev ni dobila niti polovice glasov.

Že v četrtek zvečer, dne 9. t. m. je imel ministrski predsednik daljše razgovore z voditelji opozicije, pri katerih pa se je izkazalo, da opozicija nikakor ni voljna sodelovati v vladi kateri bi bil na čelu dosedanji predsednik vlade. V petek dne 10. t. m. pa je imel Chamberlain govor v radiu, v katerem je povedal, da je kralju podal svojo ostavko, ki jo je kralj tudi sprejel in izročil sestavo nove vlade Winstonu Churchillu. Pozval je Angleže, da zaupajo svojemu novemu voditelju in delajo z nezlomljivim pogumom, dokler sovražnik ne bo razorožen in premagan.

Nova vlada Winstona Churchilla je bila sestavljena v soboto, dne 11. t. m. in je ministrski predsednik prevzel tudi ministrstvo narodne obrambe. Chamberlain je v novi vladi predsednik tajnega sveta, predsednik delavske stranke Attlee je čuvar tajnega pečata, vojni minister je Eden, o katerem je znano, da je moral svoj čas iz vlade izstopiti, ker je bil prehud nasprotnik italijanskih osvajalnih namenov, a je Anglija ravno tedaj hotela imati bolj prijateljsko razmerje z Italijo. Sedanjega predsednika Winstona Churchilla pa Nemci sploh ne imenujejo drugače kot «sovražnik št. 1». Z novo vlado se bo torej vojna poostrila. V novi vladi so zastopniki vseh treh angleških strank, to je liberalne, konservativne in delavske. Angleško ljudstvo je z velikim navdušenjem sprejelo na znanje vest o novi vladi.

+ **Spremembe v ruski vladi.** Ruska časnikarska agencija Tass je objavila, da je odstavljen dosedanji vojni minister Vorošilov in imenovan za pomočnika ministrskemu predsedniku Molotovu. Na njegovo mesto je postavljen poveljnik kijevskega vojnega okrožja Timošenko. Povod njegovi odstavitvi so baje neuspehi ruske armade v začetku rusko-finske vojne.

+ **Poldrug milijon novih vojakov.** Angleška vlada je izdala uredbo, po kateri se uvede vojaška dolžnost za vse moške do 36. leta starosti. S tem je podvrženo vojaški dolžnosti še devet novih letnikov in bo Anglija na ta način pridobila še poldrug milijon novih vojakov.

+ **Utrjevanje Maginotove črte.** Na Maginotovi obrambni črti, ki teče vzdolž francosko-nemške meje, so francoski inženjerji od septembra meseca preteklega leta do danes zgradili že 1200 novih utrdb. Za zidavo teh utrdb so porabili nad en milijon ton betona.

+ **Roosevelt sklical konferenco.** Takoj, ko je vlada ameriških Združenih držav dobila poročilo o vkorakanju nemških čet v Belgijo in Nizozemsko, je predsednik Roosevelt sklical konferenco v Belo hišo (tako se imenuje palača predsednika Združenih ameriških držav), da se z ameriškimi državniki posvetuje o ukrepih, ki jih bo Amerika podvzela. V prvi vrsti gre Ameriki za to, kako bi zavarovala svoje koristi v nizozemskih kolonijah, s katerimi je bila v živahnih trgovinskih stikih, saj je znašala trgovina Zedinjenih držav z Nizozemsko preteklo leto nad 300 milijonov dolarjev. Nevarnost za te kolonije je tem večja, ker se pri Japoncih že oglaša apetit po njih. — Dne 10. maja pa je Roosevelt na kongresu pacifistov v Washingtonu dejal naslednje: «Sem pacifist (za mir), toda mislim, da bomo vi in jaz morda slej ali prej prisiljeni, da gremo branit svojo svobodo, kulturo in civilizacijo. Sedanji napadi v Evropi pomenijo nevarnost tudi za Ameriko. Tisti, ki hočejo podjarmiti na stotine milijonov ljudi, ne bi oklevali, da v primeru svoje zmage sežejo po vsem svetu...»

+ **Tudi v Franciji razširitev vlade.** Ministrski predsednik Francije Reynaud je predsedniku republike predložil dekret o spopolnitvi francoske vlade, v katero sto vstopila voditelj republikanske unije Louis Marin in Ibarnegarey. Predsednik je predlog podpisal dne 10. maja in so torej sedaj v francoski vladi zastopane vse francoske stranke.

+ **Nova naročila letal v Ameriki.** Zavezniki so v Ameriki naročili 2000 letal najnovejše izdelave. Po poročilu ameriških listov so bila ta letala prvotno naročena za ameriško letalstvo, vendar so Američani dali prednost zaveznikom in jim bodo letala takoj dobavili.

+ **Približuje se drama,** ki se bo v kratkem odigrala! Tako je dejal predsednik francoske vlade Paul Reynaud v svojem radijskem govoru dne 10. maja. «Tri svobodne države,» je dejal, «Holandija (Nizozemska), Belgija in Luksemburg so bile napadene preteklo noč od nemške vojske. Te države so zahtevale zavezniško pomoč. Naš narod dobro pozna to stoletno bojno polje na flanderski planjavi. Pred nami se nahaja stoletni sovražnik. Povsod v svetu ve vsak svoboden človek, da se približuje drama, ki se bo v kratkem odigrala.

Francija je močna in mirna in drži glavo pokonci. To so trenutki splošnega zbiranja. Vi vsi veste, da je v vladi predstavljena vsa država. V času, ko cvet našega naroda odhaja na bojišče, da žrtvuje življenje za ta boj, pritiskajo težke misli v vsako hišo, v vsako kočo naših vasi in vsako taborišče naših vojakov. Te misli nas dvigajo nad nas same. Vsakdo se pripravlja, da izvrši svojo dolžnost. Francoska vojska je potegnila meč iz svoje nožnice. Francija je zbrana.»

+ **Japonci že stegujejo svoje roke** po nizozemskih kolonijah. Japonski listi zahtevajo, da Japonska poseže v Nizozemsko Indijo in je japonska vlada že pooblastila japonskega zunanjega ministra, da intervenira pri velesilah, naj bi se zaradi sedanjega razpleta vojne razčistil tudi položaj Nizozemske Indije. K temu pripominjamo, da je ameriška vlada že poslala večje število križark v Tihi ocean.

+ **Italija utrjuje mejo proti Franciji.** Italijanski ministrski predsednik Mussolini je izdal nove ukrepe za nadaljevanje utrdbenih del na francosko-italijanski meji. Sploh so v Italiji dnevno velike demonstracije proti Angliji in Franciji in je morala vlada obe poslaništvi močno zastražiti, da ne bi prišlo do kakih neljubih incidentov. Italijansko časopisje je zelo bojevito razpoloženo in napada posebno zavezniško blokado, ki je Italiji prizadejala veliko gospodarsko škodo. Zanimivo pa je, da se katoliško časopisje po zgledu uradnega vatikanskega lista «Osservatore Romano» odločno zavzema za zaveznike.

+ **Papežev brzojav vladarjem napadenih držav.** Papež Pij XII. je poslal belgijskemu kralju Leopoldu, nizozemski kraljici Viljemini in luksemburški knginji Charlotti brzojave, v katerih obsoja napad, jim pošilja svoj blagoslov in izraža željo, da bi napadene države dosegle popolno obnovo svoje svobode in neodvisnosti.

+ **Strahoviti boji za trdnjavo Liege v Belgiji** divjajo že od nedelje sem. Nemška poročila trdijo, da so to obmejno belgijsko mesto že zavzeli, a zavezniki poročajo, da se je Nemcem posrečilo zavzeti samo eno utrdbo te trdnjave. Na belgijsko fronto je odpotoval tudi francoski vojni minister Daladier.

+ **Zaupnica Churchillovi vladi.** V ponedeljek dne 13. maja je angleški ministrski predsednik predložil parlamentu naslednjo resolucijo: «Zbornica pozdravlja novo vlado, ki predstavlja združeno in nezlomljivo voljo naroda, da nadaljuje vojno do končne zmage.» Pri utemeljevanju te resolucije, je Churchill med drugim izjavil naslednje: «Smo v začetku ene največjih bitk v zgodovini. Naša vojska je v akciji na različnih točkah. Pripravljeni pa moramo biti tudi v Sredozemlju in doma. Ničesar vam ne morem nuditi razen krvi, dela, solz in znoja. Čaka nas najhujša preizkušnja. Pred nami je mnogo mesecev borbe in trpljenja. Ako me vprašate, kaj je naša politika, vam odgovarjam: Vojna! Vojna na morju, na kopnem in v zraku! Vojna z vso silo in močjo, ki nam jo je Bog dal. Naš cilj je: zmaga!...»

Parlament je predloženo resolucijo soglasno sprejel.

+ **Nizozemska kraljica in vlada v Londonu.** V ponedeljek dne 13. maja je odpotovala v London nizozemska kraljevska družina, a za njo je zapustila državo tudi nizozemska vlada, ki bo iz Londona vodila skupno s kraljico vse državne posle. Nemška vojska si je predvsem prizadevala, da bi obkolila glavno mesto Haag in ujela kraljico in vso vlado. Kakor je znano, je bila mati kraljice Viljemine Nemka in tudi njen mož je bil Nemec.

+ **Nemška armada predrla do Rotterdama.** Nemške čete so na Nizozemskem že predrle do Rotterdama in s tem odrezali severno Nizozemsko od južne. Severne pokrajine so že v nemških rokah. Tudi vse železniške proge med Belgijo in Nizozemsko so že pretrgane. Vsi napori sedanjega nemškega prediranja gredo za tem, da bi preko Nizozemske in Belgije prišla nemška vojska na severno francosko mejo.

Angleško časopisje že pripravlja Angleže na morebito zavzetje Nizozemske in Belgije po Nemcih in pripomnja, da so tudi v svetovni vojni Nemci dosegli velike uspehe, a končno so bili vendarle premagani.

Po cenitvi francoskih vojaških strokovnjakov se udeležuje zračnih bojev v Belgiji in Nizozemski do 7.000 nemških letal in nad 3.000 zavezniških.

+ **Švica pripravljena.** Po poročilu švicarskih listov, je splošna mobilizacija v Švici izvršena in je danes vsa Švica eno samo vojaško taborišče. Verjetno je, da bodo poskušali Nemci priti do francoske meje tudi preko Švice, ker menijo, da Francija ob švicarski in belgijski meji nima tako izpopolnjene Maginotove črte kot ob nemški meji.

+ **Povečanje ameriške mornarice.** Ameriška admiraliteta je predložila parlamentu v odobritev nove kredite v iznosu 15 milijard dinarjev. Ameriški list «International News Service» zavrača naziranje, da bi evropska vojna Amerike nič ne brigala ter pravi, da ne sme nihče misliti, da je ameriška ideja demokracije tako močna, da bi se lahko ves ostali svet spremenil v diktature in bi ona ostala nedotaknjena. List poudarja nadalje, da Zedinjene države ne smejo več stati ob strani, temveč morajo z vso silo in z vsemi sredstvi, ki jih imajo na razpolago, poseči v boj za obrambo demokracije.

Ameriški poslanik v Rimu je dal vsem ameriškim državljanom v Italiji nasvet, naj Italijo zapuste.

IZ DOMAČE POLITIKE

Slovenci in kmetsko-demokratska koalicija

Pod tem naslovom je objavil «Večernik» z dne 11. t. m. daljši sestavek, h kateremu moramo resnici na ljubo to-le ugotoviti:

Sestavek začenja z besedami: «V Sloveniji doslej še ni bilo političnega gibanja, ki bi vse napredne Slovence, ne glede na njihovo strankarsko pripadnost tako povezalo, kakor se je to posrečilo 1928. leta Kmetsko-demokratski koaliciji.»

Pisec, ki je gornje besede napisal in se podpisal s «cm», menda ne ve, kakšno je bilo takrat resnično razpoloženje «naprednih» Slovencev. «Napredni» Slovenci so bili tedaj organizirani v Samostojni demokratski stranki Svetozarja Pribičevića, ki je sklenil 1927. leta s Štefanom Radićem odkritosrčen političen sporazum. Svetozar Pribičević, nekdanji najhujši preganjavec Štefana Radića in njegovih pristašev je postal iz Savla Pavel, ki se je javno spovedal svojih grehov ter je zaradi spreobrnitve tudi trpel ter na nasledkih tega trpljenja umrl. S Svetozarjem Pribičevićem, kot glavarjem Samostojne demokratske stranke vred, so se tedaj Radiću pridružili tudi slovenski «napredni» politični voditelji, od katerih pa sta enako in iskreno kakor Svetozar Pribičević mislila le dr. Gregor Žerjav in dr. Vekoslav Kukovec. Vsi drugi «napredni» slovenski politični prvaki pa niso mislili odkritosrčno in jim je bila «Kmečko-demokratska» koalicija (to je zveza med Pribičevićevo Samostojno demokratsko stranko in Radićevo hrvaško kmečko stranko) le nova taktična poteza, ki so jo napravili zato, ker so bili v opoziciji. To so dokazali dogodki po 1929. letu, ko so ti slovenski naprednjaki brž zapustili Kmečko-demokratsko koalicijo, prestopili v JNS, se sončili v vladni milosti ter postali spet nasprotniki Hrvaške kmečke stranke.

Spričo tega je torej čisto napak, če pisec govori o posebnem pomenu te koalicije za Slovence. Shod v Ljubljani na Taboru, kamor je bil prišel Štefan Radić, je bil res velik, ker so prišli Štefana Radića poslušati vsi Slovenci, ki so bili njegovi somišljeniki in mnogi, ki se jim je zdelo, da utegne biti politična misel bratov Radićev rešnja pot iz povojne zmede. «Napredni» Slovenci, to je taki Slovenci, ki jim je višek vse politične modrosti bolj ali manj odkrita «protifarška» gonja združena s pobira-

njem političnih drobtin, pa so prišli Štefana Radića gledat in poslušat le kot nekako čudo. Senzacije, ki so jo pričakovali, ni bilo, kajti Štefan Radić ni bil agitatorski gromovnik, temveč politični mislec in državnik. «Napredni» Slovenci niso mogli razumeti, zakaj ima Radić tak uspeh pri hrvaškem narodu, kajti ker sami niso razumeli njegove politične misli, so menili, da je tudi hrvaški kmet ne razume. Niti sanjalo pa se jim ni, da jo tudi slovenski kmet razume.

Napak je tedaj, če pisec navaja besede senatorja Večeslava Vilderja, ki je napačno poučen dejal: «Deset in desettisoči Slovencev, ki so se 1928. leta navdušeno pridružili veliki armadi kmečke demokracije, pa imajo v srcih še vedno zapisan spomin na mogočno politično gibanje tedanjih časov in na manifestacije, ko so Slovenci v triumfu koalicijskih idej na ramena dvigali voditelje KDK. Oni samo čakajo, da se zopet povrnejo na pravo pot KDK.»

Pri politični nezrelosti «naprednih» Slovencev je tako navdušenje čisto nemogoče. Manifestantom je bila tedaj prav malo mar Kmečko-demokratska koalicija in politična misel kmečke države bratov Radićev. Manifestantje niso šli za Radićem in Pribičevićem, temveč enostavno za dr. Kramerjem in Pucljem, ki sta morala v opoziciji pač nekoliko dvigniti svoj političen ugled. Voditelje KDK pa so na ramenih nosili tedaj razni Orjunaši in študentje, kateri so danes v Jugoslovenski nacionalni stranki (JNS).

Gospod senator Vilder se bridko moti, ko pravi, da je bil po KDK ustvarjen stari ideal vseh slovenskih naprednjakov: napredni blok, kajti če bi bil tak blok res ustvarjen iz prepričanih in politično zrelih množic, ga ne bi bili mogli politični «vrhovi» že s samim prestopom v hipu razbiti, tako, da 1929. leta o njem že ni bilo več sledu. 1935. leta pa so bili ideološko (miselno) s Kmečko-demokratsko koalicijo (KDK) v resnici samo ljudje, ki so pri političnih komedijah 1928. leta stali ob strani in nad čudnim zavezništvom zmajevali, v odločilnem trenutku pa pokazali pogum in javno oddali svoje glasove za opozicijsko listo. Te ljudi so tedaj preganjali tisti, ki so sedem let prej na Taboru pozdravljali Radića in Kmečko-demokratsko koalicijo.

Seveda, 1938. leta so bili ti «načelni» politiki spet v opoziciji in s svojimi napol skopnelimi somišljeniki hudo brez moči. Tedaj jim je za novo taktično potezo spet prav prišel vodja opozicije dr. Maček in navduševali so se za sporazum. Navdušenje za sporazum pa je že minilo in danes za spremembo neutrudljivo vrtijo lajno «jugoslovenstva» in koncentracijske vlade ter čakajo, koliko ljudi se bo na to godbo okoli njih nabralo. Prav bi bilo, da si g. senator Vilder to zapomni in ne nasede drugič ljudem, ki mu pripovedujejo bajke. Politik mora kljub vsemu navdušenju gledati sedanjost in trezno presoditi prihodnjost.

V pojasnilo povemo svojim somišljenikom, kaj je bila Kmečko-demokratska koalicija nekdaj in kaj pomeni danes.

KDK je bila 1927. leta ustanovljena zveza Hrvaške kmečke stranke in Samostojne demokratske stranke za skupni in enoten boj zoper belgrajski centralizem in unitarizem. Koalicija naj bi bila tedaj pomenila nekako prečansko fronto, katera pa seveda ni bila popolna, ker dr. Korošec s svojimi ljudmi — torej s tedanjo večino Slovencev — ni šel v koalicijo. Ko je pozneje še dr. Kramer s svojimi privrženci zapustil koalicijo, so ostali v nji samo Hrvatje in prečanski Srbi, to je Srbi, ki prebivajo v banovini Hrvatski. **KDK je bila nato prav za prav nekakšna obnova hrvatsko-srbske koalicije,** pod nekdanjo madjarsko vladavino. Taka zveza je bila in je potrebna in koristna, kajti dva naroda, ki prebivata v isti deželi, se morata nekako sprijazniti in sporazumeti. Res je sicer dr. Maček kot predsednik KDK dne 11. aprila 1937. leta (glej «Hrvatski dnevnik» z dne 12. aprila 1937. leta, stran 3) priznal našo skupino, ki se je zbirala okrog «Slovenske zemlje» in «Slovenske vasi» kot slovenski del Kmečko-demokratske koalicije (KDK), toda naše sodelovanje v tej koaliciji je postalo odveč v hipu, ko so sklenili Srbi in Hrvati sporazum, s čemer je postala brezpomembna vsaka prečanska fronta in bi izpričal le svojo državniško kratkovidnost politik, ki bi si še prizadeval za kako popolno ali nepopolno prečansko fronto.

Res je, da še ni banovine Slovenije, toda tudi ta mora priti in naša slovenska kmečko-delavska stranka si zanjo prizadeva. **Pri skupnih državnih opravilih se bo slovenska kmečko-delavska stranka naravno zmerom družila s politično sorodnimi hrvaškimi in srbskimi strankami.** Za svoje politično delo v Sloveniji pa teh zvez ne potrebuje, ker v Sloveniji vendar ni ne Srbov ne Hrvatov, temveč prebivajo samo Slovenci.

V banovini Hrvatski je drugače, kajti tam prebivajo poleg Hrvatov tudi prečanski Srbi, ki so večinoma organizirani v Samostojni demokratski stranki, ki je v koaliciji s Hrvaško kmečko stranko. Torej je jasno, da ima Kmečko-demokratska koalicija pomen in opravičen obstoj samo v mejah banovine Hrvatske. Vsak poskus, pridobiti tej koaliciji organizirane somišljenike zunaj ozemlja banovine Hrvatske, bi pomenil le nov poskus snovanja kake nove prečanske fronte ali nove «jugoslovenske» vsedržavne stranke, za kar pa so časi danes — hvala Bogu — že minuli.

Zadevo smo na široko pojasnili v pouk g. senatorju Vilderju in zato, da ne bo slepomišenja in beganja med tistimi našimi somišljeniki, ki bero kdaj «Večernik», a bi jih taki sestavki utegnili zavesti v zmoto, da zastopa tudi «Večernik» politiko slovenske kmečko-delavske stranke.

= **JNS ne bo nastopila** pri občinskih volitvah, ki bodo prihodnje dni v banovini Hrvatski. Tako je sklenilo vodstvo «Jugoslovenske nacionalne stranke». Nastopili ne bodo samostojno zato, ker je glasovanje javno. Kako se vendar ta gospoda boji jesti tisti kruhek,ki ga je sama spekla. Mi smo prepričani, da bi tudi JNS pri teh volitvah, čeravno javnih, vseeno nastopila, če bi le imela kaj upanja, da dobi v svoje roke vsaj nekaj občin v banovini Hrvatski. Zakaj pa je sicer JNS nastopila 1938. leta pri državno zborskih volitvah, ki so bile vendar tudi javne? Zato, ker ima samo še v Sloveniji nekaj slepih in gluhih privržencev, na katerih slepo zvestobo do groba je še vedno računala, čeravno so se ji tudi ti računi v celoti pokvarili. Sedaj se šele vidi, da so se nasilne vsedržavne stranke še najbolj obnesle v Sloveniji, kar je za nas zelo slabo politično spričevalo.

= **Socialisti za obrambo države.** Predsednik socialistične stranke dr. Živko Topalović je v «Radničkih novinah» napisal uvodnik, v katerem poduarja naslednje: «Mi hočemo, da se država pripravlja z vsemi silami na svojo obrambo in da se brani v primeru potrebe z vso odločnostjo. Ta volja ne more biti oslabljena z našo stvarno kritiko (oceno) domačih političnih in socialnih razmer. Vsi smo globoko prepričani, da bi nam vsak osvojevalec, od koder koli bi prišel, prinesel le nesrečo in zlo. Proti njemu se ne bi mogli več bojevati z nikakimi normalnimi političnimi sredstvi. Razmere so take, da bi zašli, če se ne bi branili, v suženjstvo, iz katerega se ne bi morda nikdar več rešili. Za nas socialiste obstaja samo eno geslo: Branili bomo svojo državo!»

Somišljeniki!

Podpirajte in širite svoj lastni tisk!

DOMAČE NOVICE

& **«Slovenec» je 11. maja** prvič objavil vojni zemljevid s slovenskimi imeni: Severno morje, Belgija, Bruselj itd. Malo nerodni so še njegovi risarji zemljevidov, pa s časom pojde bolje, da bodo poprave lepše in skrbnejše. Veseli nas, da je naša beseda vendarle nekaj zalegla.

& **Zaslužena obsodba.** Pred okrajnim sodiščem v Celju je bil te dni obsojen znani industrijalec inž. Westen Adolf, ker je v kavarni napadel medičarja Kraupnerja s tem, da mu je rekel: «Hinaus mit dem windischen Hund», trgovca Debenjaka pa z besedami: «Schon wieder ein windischer Hund». Prve besede pomenijo po naše: Ven s slovenskim psom, a druge: Že zopet en slovenski pes. Beseda windisch je sramotilna beseda, ki jo nemški prenapeteži porabljajo namesto besede slowenisch (slovenski). Westen je bil obsojen po členu 5 Zakona o zaščiti države na 2 meseca zapora, 8000 din denarne globe, 1000 din poprečnine in povrnitev vseh pravdnih stroškov. Obsodba je zaslužena.

Pripominjamo ob tej priložnosti, da bi bilo treba enako strogo postopati tudi z ljudmi, ki v občevanju s kmečkim in delavskim ljudstvom nimajo boljših izrazov, kakor «zabit kmetavzar» ali «berač strgan». Ti ljudje bi tudi spadali pod udar kazenskega zakona!

& **Pretepi in uboji.** Skoraj ga ni dneva, da ne bi naši listi objavili daljša ali krajša poročila o pretepih in ubojih na deželi. V torek so se fantje stepli v Krškem in v Žedovinku pri Leskovcu. Dva sta bila težko poškodovana, in sicer Kerin Alojz in Arh Franc, oba iz Mrtvic. Prepeljali so ju v krško bolnico. Prejšnji četrtek pa je ob cesti, ki drži v Rako pri Krškem 31 letni posestnik Tomažin iz Trnovega pri Leskovcu s sekiro pobil 39 letnega kočarja Plankarja iz Veniš. V Strugah na Dolenjskem je nekdo udaril s kolom po glavi 32 letnega Franceta Laknerja, a v Jaršah pri Ježici sta dva soseda napadla 45 letnega Ivana Novaka. Oba so morali takoj prepeljati v bolnico.

Ti pojavi skrajne posurovelosti so kaj žalostno spričevalo slovenske omike in je skrajni čas, da se vse, kar je poštenega na deželi, zgane in napravi enkrat konec takemu nečloveškemu početju, ki nas sramoti pred vsem kulturnim svetom. Menimo, da bi to bila predvsem naloga naše duhovščine, ki naj bi se malo bolj brigala za duhovno vzgojo ljudstva in malo manj za politična dogajanja, ki ji ne gredo nič mar.

& **Proces Karl Pollak d. d. končan.** V soboto je bila izrečena razsodba v stvari delničarjev tvrdke Karl Pollak, d. d. v Ljubljani, o kateri smo poročali v zadnji številki. Med razpravo je bilo dognano, da je bila oškodovana Mestna hranilnica ljubljanska za 21 milijonov, a Hranilni in posojilni zavod, reg. zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani za 12 milijonov dinarjev. Vsi obtoženci so bili oproščeni. Državni tožilec si je pridržal pravico pritožbe.

Naše gospodarstvo

Trgovinska pogodba z Rusijo podpisana

Ruska časnikarska agencija Tass poroča, da je bila v soboto, dne 11. maja podpisana pogodba o izmenjavi gospodarskih dobrin med nami in Rusijo. Pogodba ima tri dele, in sicer: 1. o trgovini in plovbi, 2. o plačilnem prometu in 3. o trgovinskih predstavništvih. Pogodbo so podpisali za rusko vlado trgovinski minister Mikojan, za Jugoslavijo pa dr. Milorad Djordjević in dr. Sava Obradović. Pogodba določa tudi višino prometa v letu 1940/41., v iznosu 176 milijonov dinarjev. Rusija bo uvažala iz Jugoslavije baker, svinec, kositer, mast itd., izvažala pa k nam poljedelsko orodje in stroje, bombaž in drugo. Obe državi bosta imeli svoji predstavništvi, ki bosta urejali vse potrebno. V kratkem bo ruska vlada poslala svojega predstavnika v Belgrad, a do imenovanja našega predstavnika v Moskvi, bo ta opravila izvrševal del naše delegacije, ki bo ostal v Moskvi. Ostali člani naše delegacije so te dni odpotovali domov.

○ **Uvoz koruze iz Bolgarije.** Že v svoji deseti številki smo poročali, da je naša država sklenila nakupiti v Bolgariji pet tisoč vagonov koruze. Sedaj je izšla uredba ministrskega sveta, po kateri bodo popisali vse zaloge koruze v naši državi, da se ugotovi, kakšne zaloge imamo doma. Obenem pa je bil «Prizad» pooblaščen, da uvozi v državo 5000 vagonov koruze brez plačila carine.

○ **Prijava zalog žita.** Trgovinski minister dr. Andres je podpisal uredbo o prijavljanju žita. Po tej uredbi so obvezni voditi knjige za žito vsi trgovci, ki se pečajo s trgovino z žitom in pšenično moko ter mešanico pšenične moke, če njih mesečni promet presega 2000 kg, nadalje trgovski mlini in mlini na merico ter zadruge, ki se bavijo s prodajo ali nakupom žita in pšenične moke za svoje člane.

○ **Brezmesni dnevi.** Ministrski svet je podpisal uredbo, po kateri se v naši državi določata torek in petek kot brezmesna dneva. Na ta dva dneva je prepovedano prodajati meso. Tudi v gostilnah se ta dva dneva ne smejo prodajati mesne jedi. Prodaja zaklanih prašičev in svinjskega mesa, kakor tudi potrošnja tega mesa v gostilnah, je dovoljena samo v četrtek in nedeljo. Prepovedano je nadalje klanje telic in juncev pod enim letom starosti ter klanje breje živine vsake starosti. Kdor bi se pregrešil zoper to odredbo, bo kaznovan z denarno kaznijo 5000 dinarjev ali 30 dni zapora.

○ **Gospodarski svet balkanskih držav.** Konec tega meseca se bodo v Belgradu sestali zastopniki naše države, Romunije, Grčije in Turčije, da bodo razpravljali o možnosti zamenjave surovin med članicami «Balkanskega sporazuma». Kakor poročajo listi, bi naša država lahko zalagala vse ostale države z aluminijem, bakrom, surovim železom in lesom. Romunija bi dobavljala predvsem petrolej. Turčija bombaž in volno.

○ **Podražitev kruha v Ljubljani.** Odbor za kontrolo cen na banski upravi je dovolil podražitev kruha za 30 par pri kilogramu. Beli kruh bo po din 5.10 za kilogram, prej je veljala cena dinarjev 4.80. Tudi v Zagrebu se je kruh podražil. Vprašujemo samo, ali je taka podražitev kruha umestna, ko izvaža naša država velike količine pšenice v inozemstvo?

○ **Podražitev jajc.** Zaradi povečanja izvoza jajc v tujino, se je to blago na domačem trgu precej podražilo.

Somišljenike prosimo, da nam nakažejo naročnino. Kdor je morda izgubil položnico, ki smo jo priložili četrti številki „Slovenske zemlje", naj na poštnem uradu kupi položnico, na katero naj napiše številko našega čekovnega računa in naslov (16.782 - Slovenska zemlja - upravništvo) in naj nam nakaže naročnino.